

Fimmtudaginn 30. janúar 1997.

Nr. 100/1996.

Sparisjóður Hafnarfjarðar

(Hreinn Loftsson hrl.)

gegn

Seltjarnarneskaupstað

(Ólafur Garðarsson hrl.)

Samningur. Trygging.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 7. mars 1996. Hann krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða 3.000.000 króna með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 11. febrúar 1993 til greiðsludags, en til vara frá 10. desember 1993 til greiðsludags. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Við munnlegan flutning málsins fyrir Hæstarétti gerði stefndi þá varakröfu, að áfrýjanda yrði gert að framselja sér skuldabréf, út gefið 13. maí 1988 af Kristínu Kristinsdóttur, ef krafa áfrýjanda yrði tekin til greina. Þessi krafa stefnda, sem var liður í varakröfum hans í héraði, stendur í engum þeim tengslum við kröfu áfrýjanda á hendur honum, að unnt hefði verið að hafa hana uppi án gagnsakar. Kemur hún þegar af þeirri ástæðu ekki frekar til álita í málinu.

I.

Svo sem greinir í héraðsdómi, reisir áfrýjandi kröfu sína á yfirlýsingu, dagsettri 27. janúar 1992, sem undirrituð er af bæjarstjóranum á Seltjarnarnesi fyrir hönd kaupstaðarins og fjármálastjóra SH-verktaka hf. fyrir hönd félagsins. Tildrög hennar má rekja til þess, að í apríl 1991 undirrituðu þessir aðilar verksamning um stækkun Mýrarhúsaskóla, en umsamið verð fyrir verkið var rúmlega 118.000.000 króna. Yfirlýsingin var samin af starfsmönnum áfrýjanda og rituð á bréfsefni merktu honum, og undirritaði bæjarstjór-

inn hana samkvæmt beiðni verktakans. Í henni segir meðal annars: „Seltjarnarneskaupstaður samþykkir fyrir sína hönd, að greiðslur samkvæmt verksamningi . . . vegna stækkunar Mýrarhúsaskóla . . . verði ávísað á Sparisjóð Hafnarfjarðar . . . tékkareikning 1101-26-9292 á nafni SH-verktaka hf., en með ráðstöfunarrétti Sparisjóðs-ins.“ Nokkrum dögum síðar gaf verktaki út tryggingarbréf handa áfrýjanda til tryggingar skuldum við hann, að fjárhæð 60.000.000 króna. Með bréfinu setti hann að handveði greiðslur frá stefnda inn á tékkareikning 9292 vegna framkvæmda við Mýrarhúsaskóla, samtals að fjárhæð 60.000.000 króna.

Hinn 16. júlí 1992 innti stefndi af hendi greiðslu beint til verktaka, að fjárhæð 3.000.000 króna, sem verktaki lagði inn á tékkareikning sinn nr. 1505 hjá áfrýjanda, en fé á þeim reikningi gat hann ráðstafað sjálfur. Er atvikum að þessari greiðslu lýst í héraðsdómi. Í máli þessu sækir áfrýjandi stefnda um greiðslu á sömu fjárhæð, þar eð ekki hafi í umrætt sinn verið virt sú skuldbinding, sem yfirlýsingin lagði stefnda á herðar með tilhögun greiðslna til verktaka.

II.

Af hálfu áfrýjanda er því haldið fram, að undirritun bæjarstjórans á yfirlýsinguna hafi ráðið úrslitum um, að fallist var á ósk verktaka um aukna lánaufyrirgreiðslu honum til handa, svo að unnt yrði að ljúka verkinu samkvæmt samningi. Með yfirlýsingunni hafi áfrýjanda verið veitt trygging kaupstaðarins fyrir því, að greiðslur frá honum, að fjárhæð 60.000.000 króna, rynnu inn á tiltekinn reikning, sem áfrýjandi, en ekki verktaki hafi haft ráðstöfunarrétt yfir. Hafi bæjarstjóra verið fullljóst, að þessi trygging hafi verið forsenda fyrir lánveitingum áfrýjanda til verktaka. Yfirlýsingin hafi falið í sér sjálfstætt loforð um að virða það, að greiðslustaður væri nú breyttur, og um leið að hlíta ráðstöfunarrétti áfrýjanda yfir þessum greiðslum. Þá skyldu hafi hann jafnframt staðið við, er hann greiddi verktaka bæði fyrir og eftir umdeildu greiðsluna 16. júlí 1992. Hafi það meðal annars valdið því, að áfrýjanda varð ekki kunnugt um þessa greiðslu fyrr en löngu síðar, þegar um seinan var að bregðast við gagnvart verktaka með því að stöðva lánveitingar til hans. Að auki hafi áfrýjanda verið ókleift að fylgjast með hverri greiðslu, sem fór um reikning verktaka, nr. 1505, og ekki haft neitt tilefni til þess.

Stefndi reisir málsvörn sína meðal annars á því, að fyrrgreind yfirlýsing hafi ekki falið í sér framsal kröfu frá verktaka til áfrýjanda. Hún hafi einungis verið trygging handa áfrýjanda, sem verktaki hafi að vild getað afturkallað eða breytt. Það hafi hann líka gert, að því er varðar greiðsluna 16. júlí 1992. Með sama hætti hafi stefnda verið heimilt að inna þessa greiðslu af hendi beint til verktaka til að verja hagsmuni sína. Ekkert samningssamband hafi verið milli stefnda og áfrýjanda, sem staðið gæti þessu í vegi, og hafi bæjarstjórnin undirritað yfirlýsinguna af greiðasemi við verktaka. Fyrir dómi neitaði bæjarstjóri, að sér hefði þá verið gert ljóst, að yfirlýsingin tengdist lánsviðskiptum verktaka við áfrýjanda.

III.

Bú SH-verktaka hf. var tekið til gjaldprotaskipta í byrjun árs 1993. Af gögnum málsins er ljóst, að greiðslustaða verktakans var orðin erfið alllöngu áður, og var greiðslan 16. júlí 1992 til komin af þeim sökum. Var stefnda þetta kunnugt, svo sem fram kemur í málatilbúnaði hans. Þannig vísar hann í greinargerð sinni til héraðsdóms meðal annars til yfirlýsingarinnar frá 27. janúar 1992 til stuðnings þeirri skoðun, að þá þegar hafi áfrýjandi haft veruleg afskipti af fjármálum verktakans og að með ráðstöfunarrétti á reikningi nr. 9292 hafi áfrýjandi haft hann í hálfgerðri „gjörgæslu“.

Yfirlýsingin var merkt áfrýjanda, og gat bæjarstjóri ekki velkst í vafa um, að hún yrði afhent honum að nýju. Eins og málið liggur fyrir, verður lagt til grundvallar dómi, að bæjarstjóra hafi mátt vera ljóst, að lántaka verktaka hjá áfrýjanda hafi verið ástæðan fyrir beiðni hans um, að yfirlýsingin yrði undirrituð, enda hefði annar tilgangur verið vandséður með útgáfu hennar. Þegar efni og orðalag yfirlýsingarinnar er virt svo og öll atvik, er lágu að baki útgáfu hennar, verður fallist á með áfrýjanda, að hann hafi haft réttmæta ástæðu til að treysta því, að hún veitti honum tryggingu fyrir skuldbindingum verktakans, meðan útgefendur hennar tilkynntu honum ekki annað. Af sömu ástæðum mátti stefndi jafnframt gera sér ljóst, að viðtakandi yfirlýsingarinnar myndi leggja þennan skilning í fyrirvaralausa undirritun hans. Með greiðslu sinni 16. júlí 1992 vanefndi stefndi skyldu sína til að greiða verklaun inn á reikning nr. 9292 hjá áfrýjanda. Verður krafa áfrýjanda því tekin til greina, en ekki verð-

ur fallist á með stefnda, að hún geti sætt lækkun vegna háttsemi áfrýjanda í skiptum hans við verktakann. Áfrýjanda verða dæmdir dráttarvextir í samræmi við aðalkröfu hans, enda hefði honum verið heimilt að krefjast þeirra allt frá þeim degi, er stefndi vanefndi skuldbindingu sína. Þá verður stefnda gert að greiða málskostnað, sem er ákveðinn sameiginlega í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði segir.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Seltjarnarneskaupstaður, greiði áfrýjanda, Sparisjóði Hafnarfjarðar, 3.000.000 króna með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 11. febrúar 1993 til greiðsludags.

Stefndi greiði áfrýjanda samtals 500.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 8. febrúar 1996.

Mál þetta, sem dómtekið var miðvikudaginn 31. janúar 1996, er höfðað af Sparisjóði Hafnarfjarðar, Strandgötu 8-18, Hafnarfirði, með stefnu, birtri 9. desember 1994, á hendur Seltjarnarneskaupstað, Austurströnd 2, Seltjarnarnesi.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi, Seltjarnarneskaupstaður, greiði 3.000.000 kr. með dráttarvöxtum samkvæmt 3. kafla l. nr. 25/1987, aðallega frá 11. febrúar 1993, en til vara frá 10. desember 1993 til greiðsludags. Þess er krafist, að dæmt verði, að dráttarvextir leggist við höfuðstól á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn tólf mánuðum eftir upphafsdag vaxta, allt í samræmi við 12. gr. l. nr. 25/1987. Þá er krafist málskostnaðar að mati dómsins að viðbættum virðisaukaskatti á málskostnað.

Dómkröfur stefnda eru þær aðallega, að stefndi verði alsýknaður af öllum kröfum stefnanda, en til vara, að fjárhæð stefnukröfu verði lækkuð verulega. Verði stefndi dæmdur til að greiða stefnanda ákveðna fjárhæð, er gerð krafa um, að í dómsorði verði kveðið á um það, að stefnandi framselji stefnda jafnháa kröfu í þrotabú SH-verktaka hf., einnig, að krafa stefnanda á Kristínu Kristinsdóttur, sbr. dskj. nr. 18, verði framseld stefnda. Í báðum tilvikum krefst stefndi þess, að stefnandi verði dæmdur til að greiða stefnda málskostnað samkvæmt gjaldskrá Ólafs Garðarssonar hrl. í samræmi við málskostnaðarreikning.

Málavaxtalýsing stefnanda.

Stefnandi kveður stefnda og SH-verktaka hafa í apríl 1991 gert með sér verksamning um stækkun Mýrarhúsaskóla á grundvelli tilboðs frá SH-verktökum hf. Samkvæmt samningnum hafi kostnaður við verkið hljóðað upp á 118.668.520 kr. Framkvæmdir hafi hafist í júní 1991 og skyldi lokið 10. ágúst 1992. Muni greiðslur hafa gengið frá verkkaupa til verktaka í samræmi við samkomulag þessara aðila á grundvelli útboðslýsinga. Með bréfi, dagsettu 13. janúar 1992, hafi SH-verktakar hf. farið fram á fyrirgreiðslu Sparisjóðs Hafnarfjarðar á grundvelli þessa verks, en það hafi þá verið komið vel á veg. Hafi verktakafyrirtækið farið fram á, að yfirdráttur yrði veittur á tékkareikningi nr. 1505 gegn tryggingu í væntanlegum greiðslum frá Seltjarnarneskaupstað vegna áðurnefnds verksamnings. Hafi hugmyndin verið sú, að greiðslur stefnda til SH-verktaka hf. gætu orðið undirstaða reglubundinnar skammtímafyrirgreiðslu Sparisjóðsins við verktakafyrirtækið.

Í bréfinu frá 13. janúar 1992 gefi SH-verktakar hf. upp, að væntanlegt greiðsluflæði úr samningnum á tímabilinu janúar til ágúst þess árs nemi samtals 53,4 milljónum króna. Sú fjárhæð hafi hækkað í 60 milljónir samkvæmt samkomulagi, sem síðan hafi verið gert á grundvelli þessarar tillögu SH-verktaka hf.

Af hálfu stefnanda hafi verið samþykkt að veita SH-verktökum hf. lána-fyrirgreiðslu á þessum grundvelli, en gerð hafi verið krafa um tryggingar efndum.

SH-verktakar hf. hafi þá lagt fram yfirlýsingu á diskj. nr. 4, dags. 27. janúar 1992, þar sem stefndi samkvæmt ósk SH-verktaka hf. hafi skuldbundið sig til að ávísa greiðslum til SH-verktaka hf. samkvæmt greindum verksamningi inn á tékkareikning nr. 1101-26-9292 hjá Sparisjóði Hafnarfjarðar. Reikningurinn hafi verið á nafni SH-verktaka hf., en stefnandi haft ráðstöfunarrétt yfir honum. Yfirlýsing þessi sé undirrituð af Sigurgeiri Sigurðssyni bæjarstjóra f. h. stefnda.

SH-verktakar hf. hafi einnig gefið út tryggingarbréf með handveði, dags. 5. febrúar 1992. Samkvæmt því bréfi hafi greiðslur frá Seltjarnarneskaupstað, sem lagðar yrðu á tékkareikning SH-verktaka hf. nr. 9292 í sparisjóðnum, samtals að fjárhæð 60 milljónir kr., samkvæmt greindum verksamningi, átt að vera til tryggingar efndum SH-verktaka hf. á öllum skuldum við stefnanda, þ. á m. til tryggingar fyrir heimiluðum yfirdrætti á tékkareikningi nr. 1505. Síðan hafi Sparisjóður Hafnarfjarðar veitt SH-verktökum hf. reglubundna lána-fyrirgreiðslu til skamms tíma, m. a. í formi yfirdráttar á tékkareikningi nr. 1505 og víxillána, út á væntanlegar greiðslur frá stefnda.

Fjárhagsstaða verktakafyrirtækisins muni hafa verið erfið, þegar komið var fram á síðari hluta árs 1992. Fyrirtækið hafi fengið samþykktu greiðslustöðvun 11. janúar 1993 og síðan verið tekið til gjaldþrotaskipta 8. febrúar s. á.

Þegar verktakafyrirtækið var tekið til gjaldþrotaskipta, hefði Seltjarnarneskaupstaður talið sig hafa lokið greiðslum samkvæmt áðurnefndum verk-samningi, og muni skiptastjóri þrotabús SH-verktaka hf. hafa fallist á það f. h. þrotabúsins. Sú niðurstaða hafi á hinn bóginn ekki verið í samræmi við það greiðsluflæði, sem orðið hafi um reikning nr. 9292 og gert hafði verið ráð fyrir samkvæmt upphaflegu samkomulagi verktakafyrirtækisins SH-verktaka hf. og Sparisjóðs Hafnarfjarðar. Af þeim u. þ. b. 60,4 milljóna króna greiðslum, sem verktakafyrirtækið hafi sannanlega fengið frá Seltjarnarneskaupstað á tímabilinu frá 7. febrúar 1992 til 23. desember 1993, hafi um 47 m. kr. farið um reikning nr. 9292. Verkinu við Mýrarhúsaskóla muni að mestu hafa verið lokið fyrir gjaldþrotið. Í ljós hafi komið, að þrjár greiðslur höfðu ekki farið umsamda leið, þ. e.:

- a) greiðsla að fjárhæð u. þ. b. 2,5 milljónir króna, sem millifærð var með c-gíróseðli beint inn á reikning nr. 1505,
- b) greiðsla að fjárhæð u. þ. b. 7,7 milljónir króna, sem einnig hafi verið millifærð inn á reikning nr. 1505 með greiðsluseðli 6,
- c) greiðsla að fjárhæð 3 milljónir króna, sem hafi verið tékki, stílaður á SH-verktaka hf. og afhentur þeim.

Sparisjóður Hafnarfjarðar hafi getað gætt hagsmuna sinna við greiðslur (a) og (b) hér að framan og tekið þær að hluta upp í yfirdrátt á reikningi nr. 1505. Um þriðju greiðsluna (c) sé þetta að segja: Þessi greiðsla virðist hafa verið afhent SH-verktökum hf. beint í formi ávísunar af reikningi kaupstaðarins nr. 205040 í útibúi Íslandsbanka hf., Eiðistorgi 17, Seltjarnarnesi. Ávísun þessi sé dags. 16. júlí 1992. Ávísunin hafi verið framseld af SH-verktökum hf. og samdægurs lögð inn á reikning verktakafyrirtækisins nr. 1505 í Sparisjóði Hafnarfjarðar, án þess að sparisjóðnum væri sérstaklega gert viðvart, eins og verið hafði um aðrar greiðslur. Daginn áður hafi verktakafyrirtækið gefið út ávísun af reikningi sínum nr. 1505, sem stíluð hafði verið á bæjarfógetann í Hafnarfirði, og hafi sú ávísun verið að fjárhæð rúm- ar 3 milljónir króna og verið innleyst 16. júlí 1992. Sparisjóðurinn hafi því ekki getað varið hagsmuni sína, hvað snerti ávísun Seltjarnarneskaupstaðar, og þess vegna gert ráð fyrir, að slík fjárhæð væri enn ógreidd inn á reikning nr. 9292, þegar verið var að veita verktakafyrirtækinu skammtíma-fyrirgreiðslu á síðari hluta árs 1992.

Við gjaldþrot SH-verktaka hf. 8. febrúar 1993 hafi skuld verktakafyrir-

tækisins við Sparisjóð Hafnarfjarðar, sem óvíst var, hvort greidd yrði, verið samtals u. þ. b. 15,2 milljónir króna. Hafi þar aðallega verið um að ræða eftirstöðvar víxils og nokkurra skuldabréfa, sem tryggð voru með veði í hesthúsaloðum við Heimsenda, Kjóavöllum. Hafi skiptastjóri boðið sparisjóðnum að leysa þær eignir til sín upp í þessar skuldir. Hafi þetta gerst vorið 1993. Þá lá fyrir mat fasteignasala á verðmæti lóðanna, en samtals hljóði það verðmat upp á 10,5 milljónir kr. Sparisjóðurinn telji þetta verðmat of hátt, en muni samt sem áður leysa lóðirnar til sín. Miðað við þessar forsendur sé tjón sparisjóðsins vegna gjaldþrotsins u. þ. b. 4,7 milljónir króna miðað við þann tíma, er fyrirtækið var tekið til gjaldþrotaskipta og rekja megi m. a. til framangreindrar fjárhæðar, sem ekki fór umsamda leið.

Með hliðsjón af öllu framansögðu liggi þetta fyrir: Allt til ársloka 1992 hafi Sparisjóður Hafnarfjarðar veitt SH-verktökum hf. lánaþingreiðslu út á væntanlegar greiðslur frá Seltjarnarneskaupstað, m. a. vegna verkefnisins við Mýrarhúsaskóla. Frá og með ágústmánuði og fram í desember 1992 hafi aðeins farið um 12 milljónir króna um reikning nr. 9292, en hefðu að réttu lagi átt að vera 15 milljónir króna. Þess megi geta, að í bréfi frá SH-verktökum hf. frá því í byrjun desember 1992 sé farið fram á skammtímaþingreiðslu á grundvelli þess, að enn væru ókomnar 6 milljónir króna frá Seltjarnarneskaupstað, en í ljós hafi komið, að þá voru aðeins ókomnar 1,5 milljónir króna. Sparisjóðurinn hafi þannig haldið áfram að lána út á þessar greiðslur, enda hafi honum verið ókunnugt á þessum tíma um 3 milljóna króna greiðsluna, sem fór beint til SH-verktaka hf.

Pegar stefnanda varð ljóst, að stefndi hafði ekki staðið skil á greiðslum, eins og honum hafi borið samkvæmt yfirlýsingunni, hafi hann kafið stefnda um efndir samkomulagsins með bréfi, dags. 10. nóvember 1993, sbr. dskj. nr. 7. Svar stefnda sé dags. 1. desember 1993, sbr. dskj. nr. 8. Með bréfi lögmanns stefnanda 12. janúar 1994, sbr. dskj. nr. 9, sé krafa stefnanda um efndir ítrekuð og óskað skýringa á því, hvers vegna greiðslur skiluðu sér ekki inn á tékkareikninginn. Bréfi þessu hafi lögmáður stefnda svarað 4. febrúar 1994, sbr. dskj. nr. 10. Krafa stefnanda hafi enn verið ítrekuð og boðið upp á samkomulagsleið með bréfi, dagsettu 4. október 1994, þar sem nákvæm grein hafi verið gerð fyrir gangi málsins, en samkomulagsleið hafi verið hafnað með bréfi stefnanda, dags. 24. október 1994.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi kveðst aðallega styðja mál sitt almennum reglum samninga- og kröfuréttar um skyldu aðila til að standa við þær skuldbindingar, sem þeir takist á hendur. Í yfirlýsingunni á dskj. nr. 4 ávísi stefndi greiðslum samkvæmt verksamningnum inn á tékkareikning nr. 9292 til ráðstöfunar fyrir

stefnanda. Þetta sé skuldbindandi loforð stefnda gagnvart stefnanda, sem stefnda hafi lögum samkvæmt verið skylt að halda.

Með tryggingarbréfinu á dskj. nr. 5 veðsetji SH-verktakar hf. greiðslur samkvæmt verksamningnum til tryggingar efdum gagnvart stefnanda. Hér sé um að ræða kröfuframsal til tryggingar. Yfirlýsingin á dskj. nr. 4 beri með sér, að stefnda hafi verið vel kunnugt um þetta framsal og að hann samþykki það fyrir sitt leyti. Jafnframt skuldbindi stefndi sig til að láta umræddar greiðslur inn á reikning nr. 9292, þar sem þær hafi verið til ráðstöfunar fyrir stefnanda í samræmi við tryggingarsamninginn. Framsal kröfu, eins og hér um ræði, leggi þá skyldu á skuldara, sem sé kunnugt um kröfuframsalið, að greiða réttum aðila. Í kröfurétti sé viðurkennd sú regla, að greiðsla skuldara beint til framseljanda leysi hann ekki undan greiðsluskyldu gagnvart framsalshafa, sbr. t. d. Hrd. 1985, 1339.

Stefnda hafi samkvæmt framansögðu mátt vera ljóst, að stefnandi gerði miklar kröfur um tryggingar á efdum af hálfu SH-verktaka hf. Forsenda fyrir lánveitingu til SH-verktaka hf. hafi verið, að allar greiðslur vegna umrædds verks færu inn á reikning nr. 9292. Stefnandi hafi haft ráðstöfunarrétt á þessum reikningi til þess að geta tekið út af honum upp í viðskiptaskuldir SH-verktaka hf. á hverjum tíma. Stefnda hljóti að hafa verið ljós sá tilgangur stefnanda að tryggja hagsmuni sína gagnvart SH-verktökum hf. með umræddri yfirlýsingu. Enn fremur hafi honum mátt vera ljóst, að stefnandi hafi því aðeins getað tryggt fjárhagslega hagsmuni sína, að allar greiðslur samkvæmt verksamningnum skiluðu sér inn á reikning nr. 9292. Í því sambandi megi sérstaklega geta þess, að enda þótt SH-verktakar hf. hafi haft annan tékkareikning hjá stefnanda, hafi stefnandi ekki haft ráðstöfunarrétt á þeim reikningi.

Stefndi hafi haft af því verulega hagsmuni, að stefnandi tæki að sér fjármögnun á verkinu með þeim hætti, sem gert hafi verið. Hefði sú fjármögnun ekki komið til, hefði stefndi að líkindum setið uppi með hálfnað verk og lent í ýmsum kostnaðarsömum aðgerðum við að fá nýja verktaka til að ljúka verkinu. Af þessu leiði, að lánafyrirgreiðsla stefnanda hafi verið stefnda til verulegra hagsbóta.

Eins og fram hafi komið hér að framan, hafi stefndi greitt samtals 47.061.770 kr. inn á reikning nr. 9292, en ekki þær u. þ. b. 60 milljónir króna, sem gera hafi mátt ráð fyrir samkvæmt framansögðu. Á síðari hluta árs 1992 hafi því verið ógreiddar u. þ. b. 13 milljónir króna inn á reikninginn. Við gjaldþrot SH-verktaka hf. 8. febrúar 1993 hafi skuld verktakafyrirtækisins við stefnanda verið samtals 15.186.000 kr., sem sundurliðist þannig:

1. 8.429.758 kr., eftirstöðvar víxils nr. 01-110068, upphaflega að fjárhæð

- 12.000.000 kr. Dráttarvextir til 8. febrúar 1993 hafi numið 452.758 kr., en innborganir samtals 4.023.000 kr.
2. 847.673 kr. samkvæmt skuldabréfi nr. 01-57825, en miðað sé við gjaldfellingu 20. maí 1992, samningsvexti 37.467 kr. og dráttarvexti 96.578 kr. frá þeim degi til 8. febrúar 1993.
 3. 845.429 kr. samkvæmt skuldabréfi nr. 01-57827, en miðað sé við gjaldfellingu 25. maí 1992, samningsvexti 37.327 kr. og dráttarvexti 94.474 kr. frá þeim degi til 8. febrúar 1993.
 4. 1.221.367 kr. samkvæmt skuldabréfi nr. 01-58230, en miðað sé við gjaldfellingu 17. apríl 1992, samningsvexti 9.106 kr. og dráttarvexti 156.454 kr. frá þeim degi til 8. febrúar 1993.
 5. 2.947.633 kr. samkvæmt skuldabréfi nr. 01-59937, en miðað sé við gjaldfellingu 10. ágúst 1992, samningsvexti 8.335 kr. og dráttarvexti 235.954 kr. frá þeim degi til 8. febrúar 1993.
 6. 524.622 kr. samkvæmt skuldabréfi nr. 12-1130, en miðað sé við gjaldfellingu 1. maí 1992, samningsvexti 5.902 kr. og dráttarvexti 64.079 kr. frá þeim degi til 8. febrúar 1993, en innborgun hafi samtals numið 378.592 kr.
 7. 369.528 kr. samkvæmt skuldabréfi á hendur Kristínu Kristinsdóttur, sem sparisjóðurinn hafi orðið að afskrifa, en hann hefði keypt af SH-verktökum hf. og með ábyrgð verktakafyrirtækisins. Miðað sé við gjaldfellingu 29. júlí 1988, verðbætur 21.674 kr., samningsvexti 10.137 kr. og dráttarvexti 293.910 kr. frá þeim degi til 8. febrúar 1993.

Skjöl þessi ásamt fylgiskjöllum séu dskj. nr. 12 til 18. Sparisjóðurinn hafi haft aðrar tryggingar vegna viðskipta við SH-verktaka hf., þ. e. veð í hesthúsalóðum nr. 1, 3, 5, 7, 11, 13 og 15 við Heimsenda, Kjóavöllum. Skiptastjóri þb. SH-verktaka hf. hafi boðið sparisjóðnum að leysa þessar eignir til sín upp í kröfur sjóðsins í þrotabúið, sbr. bréf skiptastjóra frá 6. september 1993, sbr. dskj. nr. 19. Skyldi það gert á grundvelli verðmats löggilts fasteignasala, sbr. dskj. nr. 20. Stefnandi telji það verðmat of hátt og að töluverðu þurfi til að kosta, áður en lóðunum verði komið í verð. Stefnandi muni samt sem áður leysa þessar eignir til sín. Miðað við verðmat fasteignasalans sé samanlagt virði lóðanna 10.500.000 kr., sbr. dskj. nr. 20. Tjón stefnanda vegna gjaldþrots SH-verktaka hf. sé því 4.686.000 kr.

Eins og áður sé getið, hafi komið í ljós við gjaldþrotið, að þrjár greiðslur höfðu ekki farið umsamda leið, og hafi sparisjóðurinn getað gætt hagsmuna sinna um tvær þeirra. En sparisjóðurinn hafi ekki getað varið hagsmuni sína, hvað snerti ávísun Seltjarnarneskaupstaðar, að fjárhæð 3 milljónir kr., og hafi þess vegna gert ráð fyrir, að slík fjárhæð væri enn ógreidd inn á

reikning nr. 9292, þegar verið var að veita verktakafyrirtækinu skammtíma-fyrirgreiðslu síðari hluta árs 1992. Tjón sparisjóðsins af völdum gjaldþrots SH-verktaka hf. hefði verið þeim mun minna sem nemi fjárhæð umræddrar ávísunar, hefði sparisjóðnum verið gert viðvart, þegar ávísunin var beint afhent verktakafyrirtækinu. Það hafi verið í andstöðu við samkomulagið, og stefnandi eigi ekki að bera það tjón, sem hlaust af samningsbroti stefnda. Stefnufjárhæð sé því 3 milljónir kr.

Kröfur um vexti styður stefnandi við vaxtalög nr. 25/1987, kröfu um málskostnað við 129. gr. 1. nr. 91/1991 um meðferð einkamála og kröfu um virðisaukaskatt við lög nr. 50/1988. Stefnandi kveðst ekki vera virðisaukaskatts-skyldur.

Málavaxtalýsing stefnda.

Stefndi kveður SH-verktaka hf. og stefnda hafa gert með sér verksamning í apríl 1991 um stækkun Mýrarhúsaskóla. Hafi framkvæmdir hafist skömmu síðar og þeim átt að ljúka fyrir byrjun skólaársins 1992 til 1993. Í janúar 1992 hafi fjármálastjóri SH-verktaka hf. komið til bæjarstjóra stefnda og beðið hann að „samþykkja fyrir sína hönd“, eins og segi í dskj. nr. 4, að greiðslum samkvæmt verksamningi aðila yrði ávísað á tékkareikning SH-verktaka hf. nr. 9292 hjá stefnanda, en stefnandi hafi haft ráðstöfunarrétt yfir eignunum. Bæjarstjóri stefnda hafi samþykkt þessa málaleitan.

Síðan hafi stefndi greitt í samræmi við framgang verksins. Því hafi greiðslur sjaldnast farið fram á þeim dögum, er greini á dskj. nr. 5, „tryggingarbréfi með handveði“, SH-verktaka hf. til handa stefnanda, enda stefndi ekki hafður þar með í ráðum. Þetta sjáist, ef dskj. nr. 11 sé skoðað, en þar komi m. a. fram, hvenær greiðslur áttu að berast stefnanda samkvæmt handveðsbréfi, og síðan, hvenær greiðslur bárust í raun.

SH-verktakar hf. hafi, eins og framsal greiðslna til stefnanda hafi borið með sér, verið orðnir fjárlitlir þegar í ársbyrjun 1992. Það hafi síðan verið í júlí 1992, að fram kom á fundi starfsmanna SH-verktaka hf. og stefnda, að SH-verktakar hf. gátu ekki leyst út úr tolli stóra rennihurð í skólabygginguna, er m. a. skipti salarkynnum á 1. hæð í tvær kennslustofur og gang. Því hafi ekki verið unnt að ganga frá körmum og klæðningu eða tröppum niður í tvær kennslustofur. Hafi þetta tafið verkið verulega og útlit verið fyrir, að skólastofur yrðu ekki tilbúnar í byrjun skólaárs. Því hafi komið til tals á fundi stefnda og forsvarsmanna SH-verktaka hf., að stefndi myndi leysa þessa hurð úr tolli. Eftir nokkurt þref hafi orðið úr, að stefndi lét SH-verktaka hf. fá ávísun, að fjárhæð 3 milljónir króna, en fyrirtækið myndi sjálft leysa út hurðina.

Stefndi hafi alltaf lagt á það mikla áherslu, að viðbyggingin yrði komin í kennsluhæft ástand fyrir skólabyrjun, og hafi því orðið úr, að stefndi samþykkti að greiða SH-verktökum hf. þessa greiðslu. Eins og fram komi á dskj. nr. 11, hafi starfsmenn SH-verktaka hf. lagt ávísunina inn á reikning sinn nr. 1505 hjá stefnanda þennan sama dag. Hvort ávísun til greiðslu á hurðinni hafi verið gefin út þennan dag eða daginn fyrir, eins og segi í stefnu, viti stefndi ekki. Það hljóti að standa stefnanda nærri að upplýsa það með framlagningu.

Þessi ráðstöfun stefnda til þess að verja hagsmuni sína hafi gert það að verkum, að tekist hafi að halda áfram með verkið. Við lestur á dskj. nr. 11 sjáist, að þessi greiðasemi stefnda hafi orðið til þess, að skuldir SH-verktaka hf. við stefnanda lækkuðu mikið síðustu mánuði fyrir gjaldþrot fyrir tækisins.

Þrátt fyrir það að stefnanda hljóti að hafa verið það ljóst í síðasta lagi 16. júlí 1992, að 3 milljóna króna ávísun frá stefnda fór inn á reikning nr. 1505, hafi stefndi ekkert heyrt frá stefnanda fyrr en 10. nóvember 1993, sextán mánuðum síðar. Þá hafi SH-verktakar hf. verið orðnir gjaldþrota og öllum greiðslum stefnda til fyrirtækisins lokað, bæði samkvæmt verksamningi og einnig hafi verið búið að greiða SH-verktökum hf. út verktryggingu, samtals 4.700.000 kr., sbr. dskj. nr. 26. Sú verktrygging hefði vitaskuld ekki verið greidd út, ef stefnda hefði verið kunnugt um, að stefnandi teldi sig hafa borið skarðan hlut frá borði. Því hafi verið ógerlegt að leiðrétta hlut stefnanda, þegar hann loks hafði samband við stefnda í nóvember 1993.

Eftir bréf frá lögmanni stefnanda 10. nóvember 1993 hafi aðilar skipst á nokkrum bréfum, uns stefna leit dagsins ljós í desember 1994.

Málsástæður stefnda.

Það sé ein málsástæða stefnda, að sú háttsemi að afhenda SH-verktökum hf. ávísun, að fjárhæð 3 milljónir kr., hafi ekki verið til þess fallin að valda stefnda bótaskyldu. Stefndi telur ekki, að greiðasemi af þessu tagi, „samþykkir fyrir sína hönd“, sbr. dskj. nr. 4, baki sér ábyrgð, nema slíkt sé sérstaklega tekið fram. Ætlun stefnda hafi aldrei verið sú að skuldbinda sig með einum eða öðrum hætti.

Þá telji stefndi, að skilyrðum sakarreglunnar um saknæma og ólögmdæta háttsemi sé ekki fullnægt.

Þá sé það enn málsástæða stefnda, að sá, er krefjist bóta, verði að sanna tjón sitt. Mjög ríkar kröfur séu gerðar til sönnunar í íslenskum skaðabótarétti. Gögn þau, er stefnandi hafi lagt fram, sanni e. t. v. heildartjón hans vegna viðskipta við SH-verktaka hf., en sanni ekki, að tjónið sé af völdum

stefnda. Miklu fremur sýni gögnin, að tjónið sé að öllum líkindum orðið til fyrir rangar ákvarðanir stafsmanna stefnanda, eins og vikið verði að hér á eftir.

Einnig sýni gögn málsins, að tjón stefnanda vegna viðskipta við SH-verktaka hf. hafi orðið mun minna en efni stóðu til, vegna þess að stefndi „samþykkti fyrir sína hönd“, sbr. dskj. nr. 4, að greiðslur samkvæmt verk-samningi gengju til stefnanda.

Í ljósi þess, sem segi á bls. 3 í stefnu, að stefnandi hafi ekki getað varið hagsmuni sína, að því er varði margumtalaða ávísun, sé athyglisvert að sjá á dskj. nr. 11, að eftir að ávísunin sé lögð inn á reikning SH-verktaka hf. í júlí 1992, greiði stefndi 14.952.509 kr. inn á reikning fyrirtækisins hjá stefnanda. Af því hafi stefnandi alls tekið 5.654.000 kr. til greiðslu annarra skulda SH-verktaka hf. við stefnanda. Af þessu sjáist, að stefnandi hafi haft næg tækifæri til þess að koma að fullu í veg fyrir ætlað tjón sitt.

Stefndi telur, að jafnvel þótt ávísunin hafi verið lögð inn á reikning SH-verktaka hf. nr. 1505 hjá stefnanda, en ekki reikning nr. 9292, hafi stefnandi hlotið að verða þess var. Stefnandi virðist hafa haft veruleg afskipti af fjármálum SH-verktaka hf. allt frá því í janúar 1992, sbr. m. a. dskj. nr. 4, framsal greiðslna, og nr. 5, tryggingarbréf með handveði. Þannig hafi stefnandi verið með SH-verktaka hf. í hálfgerðri gjörgæslu og m. a. haft ráðstöfunarétt yfir reikningi nr. 9292. Líklega hafi því einnig verið svo farið um aðra reikninga fyrirtækisins hjá stefnanda, og sé í því sambandi vísað til dskj. nr. 11. Þar sjáist í línu 3, að þrátt fyrir það að stefndi greiði fyrir mistök 2.534.026 kr. inn á reikning nr. 1505, en ekki 9292, ráðstafi stefnandi allri fjárhæðinni og rúmlega það til SH-verktaka hf.

Þá kveðst stefndi vekja sérstaka athygli á dskj. nr. 11, sem stefnandi hafi sjálfur lagt fram, en þar komi fram, að stefnandi notaði 2 milljónir króna af þessu 3 milljóna króna innleggi til þess að grynka á öðrum skuldum SH-verktaka hf. við stefnanda. Sé því ljóst, að stefnandi gat varið hagsmuni sína vegna þessarar greiðslu þvert ofan í það, sem segi í stefnu. Stefnda hafi ekkert komið það við, hvort stefnandi notaði tvær eða þrjár milljónir króna vegna þessarar ávísunar til þess að grynka á skuldum fyrirtækisins við stefnanda.

Það sé enn ein málsástæða stefnda, að það tjón, er stefnandi telji sig hafa orðið fyrir vegna viðskipta við SH-verktaka hf., sé orðið til fyrir rangar ákvarðanir starfsmanna stefnanda, en ekki fyrir tilstilli stefnda. Stefnandi leggi fram til sönnunar tjóni sínu dskj. nr. 12-18 ásamt undirgögnum. Í stefnu skýri lögmaður stefnanda svo frá, að skuld SH-verktaka hf. við stefnanda hafi við gjaldþrot numið u. þ. b. 15,2 milljónum króna. Hafi þar aðal-

lega verið um að ræða eftirstöðvar víxils og nokkurra skuldabréfa, sem tryggð hafi verið með veði í hesthúsalóðum við Heimsenda, Kjóavöllum, eins og segi í stefnu á bls. 3. Skiptastjóri hafi boðið stefnanda að leysa til sín þær eignir upp í þessar skuldir, og hafi stefnandi m. a. leyst lóðirnar til sín á 10,5 milljónir kr. samkvæmt mati fasteignasala. Eftirstöðvar séu því 4,7 milljónir króna, sem stefnandi telji vera tjón sitt miðað við þessar forsendur. Virðist því ljóst, að stefnandi hafi stórlega ofmetið viðkomandi lóðir sem tryggingu, eða þá leyst einstaka lóðir of fljótt undan veðböndum og rýrt þannig veð sín óhæfilega.

Skuli nú vikið að einstökum dskj., sem stefnandi leggi fram til sönnunar fyrir heildarskuld SH-verktaka hf. við stefnanda við gjaldþrot.

Dómskjal nr. 12. Þetta skjal myndi meginhluta skuldar SH-verktaka hf. við stefnanda við gjaldþrot. Hér sé um að ræða víxil, upphaflega að fjárhæð 12.000.000 kr. Stefndi veki sérstaklega athygli á því, að víxillinn sé út gefinn 5. október 1992, aðeins þremur mánuðum áður en SH-verktakar hf. urðu gjaldþrota. Á þessum tíma hafi stefnandi haft veruleg afskipti af fjármálum fyrirtækisins og því átt að vera ljós staða þess. Samt sem áður láni stefnandi fyrirtækinu 12 milljónir króna án trygginga. Á því vilji stefndi ekki bera ábyrgð.

Dómskjöl nr. 13 og 14. Hér sé í báðum tilvikum um að ræða veðskulda-bréf, að fjárhæð 1.000.000 kr. að höfuðstól, út gefin 16. nóvember 1989. Stefndi haldi því fram, að hvort bréf hafi staðið sér í u. þ. b. 850.000 krónum við gjaldþrot SH-verktaka hf. Þegar fylgiskjöl með þessum dómskjölum séu skoðuð, sjáist, að í upphafi hafi stefnandi haft til tryggingar skuldunum þinglýstan 1. veðrétt í Dofrabergi 11, Hafnarfirði, eignarhlutur nr. 030101 og 030102. Hinn 12. apríl 1991 samþykki stefnandi síðan að leysa Dofraberg 11 undan veðböndum, en flytja veðrétt sinn á hesthús og hesthúsalóðir við Kjóavelli. Þá hafi síðan komið á daginn, að þetta var röng ákvörðun hjá starfsmönnum stefnanda og að veðin nægðu alls ekki fyrir lánunum. Stefndi komi eðlilega hvergi nærri þessari ákvörðun.

Dómskjal nr. 15. Veðskuldabréf, út gefið 17. maí 1990, að höfuðstól 1.750.000 kr., upphaflega með veði í Breiðvangi 44, neðri hæð, Hafnarfirði. Hinn 20. desember 1990 sé breytt um tryggingu fyrir þessu láni. Breiðvangur 44 sé leystur undan veðböndum, en í staðinn sé veðinu þinglýst á hesthús og hesthúsalóðir að Heimsenda í Kópavogi. Samkvæmt fylgiblaði frá 5. febrúar 1991 séu síðan tvær lóðir (tvö hús) leyst úr veðböndum. Stefndi taki því ákvörðun um að minnka þannig tryggingar sínar. Vitaskuld gerist þetta án atbeina stefnda. Samkvæmt fylgiskjölum virðist eftirstöðvum lánsins hafa verið skuldbreytt í júlí 1992, en allt hafi komið fyrir ekki, og stefnandi telji lánið standa í 1.221.367 kr. við gjaldþrot.

Dómskjal nr. 16. Sýnist vera sama bréf og fylgi sem fylgiskjal með dskj. nr. 15, beri saman númer 19937. Stefndi skilji ekki, hvernig það megi vera. Sé hins vegar skynsamleg skýring til, sé á það bent, að hér láni stefnandi SH-verktökum hf. 2.700.000 kr. 7. júlí 1992, þegar stefnanda eigi að vera mætavel ljós alvarleg fjárhagsstaða fyrirtækisins. Til tryggingar láninu séu ákveðnar hesthúsaloðir, sem örfáum mánuðum áður hafi ekki reynst nægjanleg trygging. Þessi ráðstöfun fjármuna stefnanda sé vitaskuld á ábyrgð hans eins, en ekki stefnda.

Dómskjal nr. 17. Veðskuldabréf, upphaflega að fjárhæð 2.500.000 kr., út gefið að líkindum í júlí 1988. Skuldin hafi í upphafi verið tryggð með veði í tveimur Liebherr-byggingarkrönum. Svo virðist sem byggingarkranarnir séu leystir undan veðböndum samkvæmt fylgiskjöllum í júní 1989, en tekin trygging í Stapahrauni 4 og Breiðvangi 44, Hafnarfirði. Í desember 1990 sé síðan Breiðvangur 44 leystur undan veðböndum, en í staðinn tekið veð í hesthúsaloðum að Heimsenda, Kópavogi. Fylgiskjöl beri síðan með sér, að einstakar eignir séu leystar undan veðböndum í desember 1990, júlí 1991, desember 1991, febrúar 1991, janúar 1992, febrúar 1992, mars 1992 og júní 1992. Hér gildi hið sama og varði dskj. nr. 15. Stefnandi taki ákvarðanir um að minnka tryggingar sínar, og við gjaldþrot komi síðan í ljós, að það nægi ekki fyrir láninu. Þessar veðbandslausnir hafi vitaskuld allar verið gerðar á ábyrgð stefnanda, eins og segir reyndar í aftasta fylgiskjali frá 14. júní 1989. Enn komi stefndi hvergi hér nærri.

Dómskjal nr. 18. Hér sé um að ræða skuldabréf, sem SH-verktakar hf. framseldu stefnanda og stefnandi hafi nú afskrifað, sbr. stefnu bls. 5 ofarlega. Forsendur afskriftar séu ekki greindar, en við lauslegar athuganir á bréfinu komi eftirfarandi í ljós: Ábyrgðarmennirnir Sveinbjörn Hansen og Kristín R. Hansen séu í sameiningu skráð fyrir einbýlishúsi að Suðurholti 4, Hafnarfirði. Árni Kristjánsson, sem framselji bréfið SH-verktökum hf. og ábyrgist bréfið um leið sem sjálfskuldarábyrgðaraðili, eigi einbýlishús að Helgamagrastræti 22, Akureyri, ásamt konu sinni. Samkvæmt veðbókarvottorði á dskj. nr. 26 séu einungis þrír veðréttir á húsinu, samtals rúmlega 5,5 milljónir króna. Samkvæmt bifreiðaskrá eigi Árni einnig tvær ágætær bifreiðar, sem báðar séu óveðsettar. Svo virðist því sem Árni, líkt og Sveinbjörn og Kristín, sé borgunarmaður fyrir skuldabréfinu, og því óskiljanlegt, hvers vegna stefnandi hafi afskrifað skuldina. Stefndi telur því, að hér sé alls ekki fullreynt, að takast megi að innheimta skuldabréfið, að ekki sé meira sagt. Fari hins vegar svo, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda einhverja fjárhæð, geri hann þá eðlilegu kröfu að fá þessa afskrifuðu kröfu framselda.

Hér hafi eðlilega aðeins verið vikið að þeim dskj., sem stefnandi lagði fram ætluðu tjóni sínu til sönnunar. Stefndi hafi ekki aðstöðu til þess að fara ofan í aðrar lánveitingar stefnanda til SH-verktaka hf., lánveitingar, sem stefnandi gat greitt að fullu með fé frá stefnda, sbr. dskj. nr. 11. Kunni að vera hliðstæð dæmi um ónógar ábyrgðir og afskrifaðar kröfur.

Þá sé það að lokum málsástæða stefnda, að stefnandi hafi sýnt af sér ótrúlegt tómlæti með því að tilkynna stefnda ekki fyrr en 10. nóvember 1993, að hann hefði ekki getað gætt hagsmuna sinna vegna ávísunar, sem innleyst var 16. júlí 1992. Líði sextán mánuðir, án þess að stefndi fái tilkynningu. Samt liggi í máli þessu fyrir gögn, sem staðfesti, að stefnandi hafi haft veruleg afskipti af fjármálum SH-verktaka hf. þegar frá ársbyrjun 1992. Líklegra sé, að þessi afskipti hafi aukist frekar en hitt, eftir því sem rekstur verktakafyrirtækisins varð erfiðari, en SH-verktakar hf. hafi fengið, eins og fram komi í gögnum málsins, greiðslustöðvun 11. janúar 1993.

Stefndi hafi haldið eftir verktryggingu hjá sér vegna verka SH-verktaka hf., og hafi tryggingin verið greidd SH-verktökum hf. í áföngum í lok nóvember 1992, sbr. dskj. nr. 26, samtals 4.700.000 kr. Stefndi hefði að sjálf-sögðu ekki greitt út verktrygginguna, ef hann hefði hugsanlega þurft að bera ábyrgð gagnvart stefnanda. Með því að tilkynna stefnda ekki um það fyrr en í nóvember 1993, að stefnandi hafi ekki getað varið hagsmuni sína, komi stefnandi þannig í veg fyrir, að unnt væri að nota verktrygginguna til þess að bæta hugsanlegt tjón.

Stefndi mótmælir einnig dómkröfu stefnanda um dráttarvexti, en þeirra sé aðallega krafist frá þeim degi, er SH-verktakar hf. fengu greiðslustöðvun. Ekki verði séð, hvaða gildi sú dagsetning hafi fyrir stefnda, enda hafi honum ekki verið tilkynnt, að stefnandi hefði ekki „getað varið hagsmuni sína“, fyrr en í nóvember 1993.

Stefndi kveður dóm Hæstaréttar frá árinu 1985, bls. 1339, ekki eiga við hér, enda málsatvik þar allt önnur.

Stefndi kveðst reisa kröfur sínar á almennum reglum kröfu- og samningaréttar, einnig almennum reglum skaðabótaréttar, þar með talinni sakar-reglunni.

Um málskostnaðarkröfu vísar stefndi til laga nr. 91/1991, einkum 129. gr. og 1. mgr. 130. gr., einnig til 3. kafla laga nr. 25/1987.

Stefndi kveðst ekki vera virðisaukaskattsskyldur, og beri því að dæma virðisaukaskatt ofan á málskostnað. Stefndi vísar til laga nr. 50/1988, sbr. reglugerð nr. 562/1989.

Forsendur og niðurstaða.

Stefnandi reisir kröfur sínar á því annars vegar, að stefndi hafi gefið bindandi loforð um greiðslu inn á tilgreindan reikning SH-verktaka með yfirlýsingu sinni á dskj. nr. 4, og hins vegar, að SH-verktakar hafi með tryggingarbréfi á dskj. nr. 5 framselt stefnanda kröfu sína á hendur stefnda.

Yfirlýsing sú, sem er grundvöllur málsóknar stefnanda, var undirrituð af stefnda og SH-verktökum 27. janúar 1992. Er hún tvískipt, og undirritar stefndi fyrri hluta hennar, en SH-verktakar síðari hlutann.

Stefnandi í máli þessu var ekki aðili að yfirlýsingunni, og gegn andmælum stefnda er ósannað, að honum hafi verið gerð grein fyrir því, að ætlunin væri að nota yfirlýsingu hans sem tryggingu fyrir lánaþyrirgreiðslu hjá stefnanda SH-verktökum til handa. Er ekki fallist á, að orðalag yfirlýsingarinnar sé nægilega ótvírætt, til að stefndi hefði mátt gera ráð fyrir, að hann væri að gefa bindandi þriðjamannsloforð, sem ekki yrði breytt nema með samþykki stefnanda.

Samkvæmt texta bréfsins setja SH-verktakar stefnanda að handveði þar tilgreindar greiðslur frá stefnda á tékkareikningi nr. 9292 vegna framkvæmda við Mýrarhúsaskóla til tryggingar eldri sem og væntanlegum skuldum þeirra við stefnanda, jafnóðum og þær greiðast. Í texta bréfsins segir svo m. a.: „Verði vanskil á skuldum mínum við sparisjóðinn, er sparisjóðnum heimilt að selja veðið eða taka það til eignar án virðingar.“ Samkvæmt hljóðan tryggingarbréfsins færist eignar- og ráðstöfunarréttur greiðslna stefnda fyrst til stefnanda við vanskil SH-verktaka við sparisjóðinn. Jafnframt felst það í texta bréfsins, að stefnandi hefur einungis ráðstöfunarrétt yfir þeim greiðslum, sem komnar eru inn á reikning SH-verktaka nr. 9292, og liggur ekkert fyrir um það í gögnum málsins, að SH-verktakar hafi framselt stefnanda sjálfa kröfuna, hvorki með framangreindu tryggingarbréfi né á annan hátt. Umdeild greiðsla stefnda var aldrei lögð inn á reikning nr. 9292, og hlaut stefnandi því aldrei handveð í henni.

Stefnandi greiddi umræddar 3.000.000 kr. beint SH-verktökum að ósk þeirra og í samráði við þá. Greiðslan var ætluð til ákveðins verkþáttar í þágu greiðanda, og er óumdeilt, að hún var notuð þannig. Í málinu liggur ekki annað fyrir en stefnandi hafi að fullu staðið við skuldbindingar sínar gagnvart SH-verktökum í samræmi við verksamning þeirra. Getur stefnandi ekki öðlast meiri rétt á hendur stefnda með samningi við SH-verktaka en SH-verktakar höfðu.

Með vísan til framanritaðs ber að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda í máli þessu. Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnanda til að

greiða stefnda málskostnað, sem þykir eftir atvikum hæfilega ákveðinn 420.000 kr., og hefur þá ekki verið litið til virðisaukaskatts.

Sigríður Ólafsdóttir héraðsdómari kvað upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Seltjarnarneskaupstaður, skal vera sýkn af öllum kröfum stefnanda, Sparisjóðs Hafnarfjarðar, í máli þessu.

Stefnandi greiði stefnda 420.000 kr. í málskostnað.
